

Správné a nesprávné přiřazení článků lidského a sociálního organismu

Rudolf Steiner

Chci rovnou poznamenat, že toto pohrávání si s analogiemi musí skončit. Studování sociálního organismu - máme zde ovšem co dělat s organismem vyvíjejícím se, vlastně teprve vznikajícím - má-li být tento organismus zdravý, vede rovněž k [poznání] tří článků tohoto sociálního organismu; dovede-li člověk brát tyto věci objektivně, poznává však obojí samostatně, samo o sobě. Na jedné straně poznává tři články lidského organismu, na druhé straně objektivně, samy o sobě tři články sociálního organismu. Kdyby někdo hledal analogie, postupoval by patrně následujícím způsobem.

Řekl by: Soustava lidské hlavy, respektive nervově-smyslová soustava souvisí s lidským duchovním životem, s duchovními schopnostmi; oběhová soustava řídí spojení tohoto duchovního systému se soustavou nejhrubší, hmotnou, se soustavou látkové výměny. Soustava látkové výměny je pak podle jistých pocitů, které člověk prostě z jistých [nevědomých] hlubin má, považována za nejhrubší soustavu lidského organismu. Co by bylo nasnadě, kdyby si někdo pohrával s analogiemi? Nasnadě by bylo říci: Také sociální organismus se tedy dělí na tři články. Odvíjí se v něm lidský duchovní život. To by byl jeden článek. Odvíjí se v něm politický život (o tomto členění budeme hned mluvit), odvíjí se v něm však také hospodářský život.

Kdyby si tedy někdo chtěl pohrávat s analogiemi, mohl by se domnívat, že to, co je jako duchovní život, jako duchovní kultura v sociálním organismu podřízeno jistým zákonům, má takové zákony, které lze přirovnat k zákonům duchovní soustavy, soustavy nervů a smyslů. Soustavu, která je v člověku považována za nejhrubší, za vlastní hmotnou soustavu, totiž soustavu látkové výměny, by pouhé hledání analogií pravděpodobně přirovnalo k tomu, co se označuje jako hrubý, hmotný hospodářský život.

Ten, kdo věci dokáže studovat samy o sobě, kdo se rozloučí s pouhým pohráváním si s analogiemi, ví, že ve skutečnosti je to oproti tomu, co vzejde z pouhého pohrávání si s analogiemi, právě naopak. V životě sociálního organismu jsou s ohledem na hospodářskou výrobu a spotřebu, s ohledem na hospodářský oběh zboží základem takové zákony, jaké jsou v lidském organismu základem jeho nervově-smyslového života, právě jeho duchovní soustavy.

Ovšem to, co je životem veřejného práva, tedy vlastní politický život, život, který bývá často uvažován příliš obsáhle a který lze označit za vlastní státní život, lze přirovnat k rytmické soustavě, spočívající mezi dvěma ostatními soustavami, soustavou látkové výměny a soustavou nervově-smyslovou, tedy k regulační soustavě, soustavě dýchání a srdce. Ovšem přirovnat to lze jen na základě toho, že tak jako se v lidském organismu uprostřed mezi

soustavou látkové výměny a nervovou soustavou nachází soustava oběhová neboli rytmická, nachází se systém veřejného práva mezi hospodářským systémem a vlastním životem duchovní kultury.

A tento život duchovní kultury, tento život ducha v sociálním organismu nemá zákony, které lze uvažovat v analogii se zákony lidských nadání, se zákony lidského smyslového a nervového života; to, čím je v sociálním organismu duchovní život, má zákony, které lze přirovnat jen k zákonům nejhrubší lidské soustavy, soustavy látkové výměny.

K tomuto poznatku vede objektivní studium sociálního organismu. To je však třeba také požadovat, aby nedošlo k nedorozumění s ohledem na tyto body, aby se někdo nedomníval, že se na sociální organismus prostě přenáší fyziologické a biologické skutečnosti. Sociální organismus je však skutečně třeba studovat samostatně, sám o sobě, má-li z toho vzejít něco užitečného k jeho prospěchu, k jeho ozdravení.

R. Steiner: Die soziale Frage. GA 328. Přednáška z Curychu, 5. února 1919, str. 28nn.